Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

У третьому тисячолітті
Вже без москов
і без варшав
Державно, вільно,
справжньо жити
Нам Бог судив
межи держав…
Олекса РІЗНИЧЕНКО

№ 3 (366)
19 січня 2012 р.

Тижневик “Галицька Просвіта” * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма “ЛІК” * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

22 СІЧНЯ – СВЯТО СОБОРНОСТІ! 93 РОКИ ТОМУ З’ЄДНАЛИСЬ УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА І ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА В УКРАЇНСЬКУ СОБОРНУ САМОСТІЙНУ ДЕРЖАВУ

БОЛИТЬ

НЕ ВИЗНАЄМО!

ЗАЯВА УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ

Ухвала колеґії суддів Апеляційного суду міста Києва залишити без зміни вирок Печерського суду щодо лідера української опозиції Юлії Тимошенко є несправедливою, протизаконною й абсурдною. Це рішення є логічним продовженням сумнозвісної «кіреєвщини» та «печерного правосуддя», які дискредитують Україну на міжнародній арені та яким уже дали однозначно неґативну оцінку українське суспільство, духовні лідери, національна інтеліґенція, глави зарубіжних країн, міжнародні правозахисні організації, Нобелівські лауреати.

Для більшості українців і всього світу вже давно не є секретом, що В. Янукович за допомогою контрольованих суддів намагається знищити лідера партії «Батьківщина» Юлію Тимошенко. Ганебно, що Апеляційний суд Києва виконав це брудне замовлення Адміністрації Президента України.

Цілком очевидно, що і численні надумані кримінальні справи, і безпідставне та багатомісячне ув’язнення в Лук’янівському СІЗО є примітивною помстою В. Януковича головному політичному конкурентові – Юлії Тимошенко. Судові рішення проти неї потрібні владі, щоб зняти останні перешкоди для безкарного грабування українського народу, зради національних інтересів та перетворення нашої країни на авторитарну колонію, якою керує купка корупціонерів.

Режим шляхом знищення демократії, основ правосуддя, ліквідації свободи слова, нищення людських прав і свобод породжує величезну прірву між Україною та Європейською Співдружністю. Вирок щодо Юлії Тимошенко – цинічна зрада владою євроінтеґраційних прагнень українців.

Ми, представники української інтеліґенції, заявляємо, що не визнаємо несправедливе рішення підконтрольного В. Януковичеві Апеляційного суду Києва у справі Юлії Тимошенко, і сподіваємося, що його найближчим часом скасують у Європейському суді з прав людини. За нагоди дякуємо Європейському суду за невідкладний розгляд справи, який є свідченням обурення європейської спільноти цією несправедливою і ганебною для України історією.

Юрій АНДРУХОВИЧ, В’ячеслав БРЮХОВЕЦЬКИЙ, Володимир ВАСИЛЕНКО, Богдан ГОРИНЬ, Павло ГРИЦЕНКО, Іван ДЗЮБА, Сергій ЖАДАН, Микола ЖУЛИНСЬКИЙ, Роман ІВАНИЧУК, Ірена КАРПА, Ліна КОСТЕНКО, Марія МАТІОС, Юрій МУШКЕТИК, Дмитро ПАВЛИЧКО, Оксана ПАХЛЬОВСЬКА, Мирослав ПОПОВИЧ, Ірен РОЗДОБУДЬКО, Володимир СЕРГІЙЧУК, Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, Олег ЧОРНОГУЗ, Валерій ШЕВЧУК, Василь ШКЛЯР, Юрій ЩЕРБАК

23 грудня 2011 року

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

ЗДАЧА ГТС – ЗРАДА НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Заява

Української Всесвітньої Координаційної Ради з приводу планованої здачі Росії української газотранспортної системи

Українська громадськість як в Україні, так і поза її межами безмежно стурбована намірами провладної більшості у Верховній Раді України узаконити подальше розбазарювання національної власності українського народу. Ще не вщухли гнівні голоси щодо здачі національних інтересів Харківськими угодами, як провладні сили планують нову провокацію – узаконення урядового рішення про приватизацію газотранспортної системи і підземних сховищ газу. Цим Росія отримає важливий економічний чинник впливу на українську владу, з одного боку, а з іншого – висмоктуватиме з українців свої надприбутки за рахунок підвищення тарифів із кожного газокористувача.

Така ситуація стає можливою тільки тому, що нинішня українська влада підпадає під лобістські устремління олігархів, які не закуповують газ безпосередньо у Газпрому Росії за кошти власного, приватного, бізнесу, як це робиться в усьому світі. Україна закуповує газ за рахунок бюджету, тобто за кошти платників податків, а потім цей газ іде в розпорядження приватних власників, які, отримавши прибутки, виводять їх за межі України і штучно створюють заборгованість перед бюджетом і Нафтогазом України. Саме тому Нафтогаз України перебуває на межі банкрутства, а прості громадяни, по суті, своїми податками оплачують послуги олігархам у придбанні ними вілл, літаків-вертольотів, яхт, маєтків та інших знакових предметів розкоші та престижу.

Ми звертаємося до народних депутатів України з вимогою ухвалити відповідні закони, які б змінили ситуацію в газовому секторі України й запобігли приватизації Української газотранспортної системи, яка може використовуватися в інтересах українського народу в разі, коли при владі будуть сили, зацікавлені у зміцненні національного суверенітету України в економічній та енерґетичній галузях.

Українська Всесвітня Координаційна Рада, яка має своє членство у більш ніж 40 країнах світу, закликає українські громади пильно стежити за діями влади у цьому напрямку і надсилати свої листи з цього приводу особисто Голові Верховної Ради України Володимирові Литвину та Президентові України Вікторові Януковичу.

Голова Української Всесвітньої Координаційної Ради ***Михайло РАТУШНИЙ***

НАШІ СВЯТА

ВОДОХРЕЩА – БОГОЯВЛІННЯ

Йордан або Водохреща – третє і завершальне велике свято різдвяно-новорічного циклу.

Святе Письмо говорить, що коли Ісус Христос досяг 30-річного віку, він прийняв хрещення на ріці Йордан, а вийшовши на берег, розкрилося небо. І побачив Він Духа Божого, який сходив на Нього в образі голуба. І пролунав голос із неба: «Це Син мій улюблений, що я Його вподобав». Звідси ще одна назва – Богоявління.

На Водохреща в усіх містах і селах, де є церкви, святять воду. Споконвіку освячену цього дня воду вважають рятівною від безлічі недуг. Її дають пити тяжкохворим, нею освячують храми і домівки. Йорданська вода не псується, не має запаху і зберігається упродовж року. Це загадковий факт, який учені можуть лише констатувати, пояснити його природу вони не здатні.

За давньою традицією, церемонія освячення води на Йордан відбувається на березі річки. Напередодні церковна громада вибирала місце, вирубувала з льоду престіл і великий хрест, ставила його поруч з ополонкою, в якій святили воду. Все це оздоблювалось ялинковими гілками, або ще й робили арку з гілок – «царські врата».

Ранесенько у церкві відбувається богослужіння. Люди ідуть до церкви натще. Після відправи іде процесія з хоругвами, іконами, в руках люди несуть запалені трійці – три свічки, перевиті зіллям васильків, чебрецю та інших квітів. Дорослі й діти несуть дзбанки, горнятка, глечики чи пляшки, прикрашені вінком із мирти або барвінку, вівсом з дідуха, барвистими стрічками, сухими квітами, калиною.

На річці також читається молитва. Після обряду священик тричі занурює в ополонку хрест, запалену свічку-«трійцю», освячує кропилом і благословить воду. Церковний хор співає: «Коли в Йордані хрестився Ти, Господи, троїчне з’явилось поклоніння: голос Отця свідчив про Тебе, називаючи Тебе улюбленим Сином, Дух же у вигляді голуба потверджував ці слова. Господи, що з’явився і світ просвітив, слава Тобі!» Казали, що в той момент нечиста сила вистрибувала з річки й була на землі до того часу, аж поки не прийде хтось на річку прати.

Люд підходив до річки і набирав йорданської води. Дехто вмивався, прикладав до рук чи хворих місць, до очей. Люди вірили: вода цілюща. Дівчата у посвячену воду клали калину чи коралі й умивалися, «аби щоки були рум’яні». А ще з річки брали по три камінчики. Йорданське каміння допомагає, як турбують зуби чи горло, або як вим’я у корови болить, або кидали на город, що сприяло врожаю.

Господар дому з усією сім’єю надпиває кілька ковтків води з принесеної посудини, а потім бере з-за ікони освячену вербу й кропить святою водою увесь дім, прибудови і все майно, щоб уберегтися від біди, напасті та від злого ока. Після здійснення всіх цих обрядів свята вода звичайно ставиться до образів, оскільки не лише має цілющу силу, але й, за повір’ями, не псується.

За повір’ями, у ніч перед Водохрещам можна сміливо загадувати будь-яке бажання, тому що в цей час небо відкривається, перетворюючись у браму, яка веде до Господа.

Підготувала ***Наталія ДЯЧЕНКО***

ПОСТАТІ

СИН НАРОДУ, ЩО ВГОРУ ЙДЕ

Минає сто років від дня народження Ярослава Стецька, видатного діяча ОУН, голови українського уряду після проголошення у Львові 30 червня 1941 року Акту відновлення української держави, політика і публіциста

Народився Ярослав Стецько в Тернополі. Обдарований непересічними здібностями, він з відзнакою закінчив гімназію в Тернополі й студіював у 1929–1934 рр. право й філософію у Краківському та Львівському університетах.

Ще юнаком Ярослав включився в національно-визвольну боротьбу як член нелеґальної організації «Українська націоналістична молодь», а відтак – підпільних Української військової організації та Організації українських націоналістів. З 1932 р. Ярослав Стецько – член Крайової екзекутиви ОУН, ідеологічний референт і редактор підпільних націоналістичних видань.

За революційну діяльність зазнав репресій польських окупантів. У січні 1938 р. засновник УВО та ОУН полковник Євген Коновалець доручив Я. Стецькові підготувати Збір ОУН і у 1939 р. він бере участь у Римському конґресі ОУН.

У лютому 1940 р. Ярослав Стецько був співініціатором створення у Кракові Революційного Проводу ОУН (б), а на II Великому зборі ОУН (р) у квітні того ж року в Кракові Я. Стецька обрали заступником провідника ОУН (р) Степана Бандери.

Він був справжнім революціонером і націоналістом. За відмову на ультимативну вимогу Гітлера відкликати Акт відновлення Української Держави Я. Стецька заарештували і запроторили до концтабору Заксенхаузен, де він до вересня 1944 р. перебував у бункері смерті.

У 1945 р. крайова конференція ОУН (б) обирає Я. Стецька членом бюро Проводу ОУН, до якого належали ще Степан Бандера й генерал Роман Шухевич. У 1946 р. Ярослав Стецько очолив Антибільшовицький блок народів (АБН). У 1968 році Ярослава Стецька обрано головою Проводу революційної ОУН (б), яку очолював до кінця свого життя – 5 липня 1986 р.

Ярослав Стецько залишив нам велику ідейно-теоретичну спадщину, котра і сьогодні залишається актуальною. Серед основних постулатів його націоналістичного вчення варто відзначити:

Найвищою цінністю для українського націоналіста є ідея нації, інтерес нації. Безкомпромісна боротьба та жертовна праця задля добра і величі рідного народу є обов’язком кожного українця.

Передумовою збереження і розвитку всіх духовних і фізичних сил української нації, запорукою миру та стабільності в реґіоні є Українська Самостійна Соборна Держава, а принципом міжнародного співжиття – принцип національних держав на своїх етнічних теренах.

Без національного визволення немає визволення соціального і особистої свободи. Національна революція має бути водночас і соціальною революцією.

МИ – УКРАЇНЦІ

ДОНЕЦЬКІ І... ДОНЕЦЬКІ

Останнім часом слово «донецькі» звучить з якимсь неґативним відтінком... Цікаво, що нещодавно я переосмислив це слово! І сталося це після відвідин мого рідного Єнакієва.

Річ у тім, що я з'явився на світ у місті Єнакієве. Моя мати, Катерина Сологуб, возила з Кіровоградщини туди щось продавати, познайомилася там із моїм батьком Сергієм, народженим у донбаському селі Різниківка Ямського (зараз – Сіверського) району.

Який був той рік, коли я народився, ви можете здогадатися хоча б із того, що у ту ніч, 24 лютого, був розстріляний друг Сталіна Серго Орджонікідзе. А по всій «імперії зла» така ж доля спіткала тисячі інших людей, яких оголошували «ворогами народу». Душі їхні, не покаяні, не відмолені священиками, витали над Україною.

Отже, я вдихнув того степового донецького повітря у 1937 році. І дотепер підтримую зв'язок зі своїм Єнакієвом.

На цей раз запросили на ювілей літературної студії «Чумацький шлях». Керує нею останніми роками Василь Чубенко, український поет і краєзнавець, давній мій друг. А виповнилось літстудії 85 років. З неї виросло 15 членів Спілки письменників – і сам Станіслав Жуковський, який керував донедавна Донецьким відділенням Спілки письменників. Саме він у Івано-Франківську у Шевченкові дні 22–23 травня 2001 року підійшов до мене й познайомив із Віктором Януковичем, тоді головою Донецької обласної адміністрації. «Олексо, ти ж родом з Єнакієва! Янукович – теж звідти родом. Він приїхав перейняти естафету від Івано-Франківського Вишиванюка, бо наступного року оце Шевченківське свято має бути у нас, у Донецьку».

Стас підвів мене до Януковича, що стояв поруч із Вишиванюком і зацікавлено слухав артиста, який читав вірші Тараса перед п'ятнадцятитисячним натовпом. Ми обмінялися візитками, поговорили про наше місто, і Янукович пообіцяв, якщо я приїду, повезти мене у Єнакієве. Тоді поїхати якось не склалося. А тепер, їдучи туди, я написав короткий вірш, де втілив свою давню мрію – показав якийсь містичний зв'язок Єнакієва і Києва не тільки у фонетичному ракурсі, а й в історичному, психологічному.

МИ, ДОНЕЦЬКІ...

Кий – молот, жезл, посох, палиця, князівська ознака, символ влади

Василеві Стусу, Олексі Тихому, Миколі Руденку, Володимиру Сосюрі, Іванові Дзюбі, Роману Ковалю, Леоніду Талалаю, Костянтину Ситнику, Василю Бикову, Василю Чубенку, Юрію Доценку, Антону Бобирю, Станіславу Жуковському...

Я не київський – єна-к**и**ївський,
Чи й Ма-к**и**ївський степовик,
А точніше – я Різни-к**и**ївський:
З Різниківки мій рід і лик!

Ми, донецькі, неупокорені –
Рід козацький жив-кий, стрім-кий!
Бо куди не крути, а в корені
Проявляється *Київ, кий*!

На цьому ювілеї я почув і побачив багато цікавого, повчального. Та головне, що я яскравіше, глибше зрозумів, що мій край, Донецький, є батьківщиною патріотів найвищої проби. Подумайтено самі – **Володимир Сосюра** є автором знаменитого вірша «Любіть Україну». Яку нагінку він витримав від партійних органів за цей прекрасний вірш! Мало не збожеволів...

Микола Руденко, інвалід війни, знехтував посадою секретаря партії у Спілці письменників і став дисидентом. Та ще й яким! Очолити Українську гельсінкську спілку, написати геніальні економічні праці, створити стільки художніх творів! Стільки років відбути у ҐУЛАзі! Слава його вийшла далеко за межі України.

Василь Стус – уродженець Донбасу, закінчив Донецький університет, пішов на прю з московською імперією і – переміг, «смертію смерть поправ»! Зате Україна стала нарешті Державою. А в Горлівці є його музей.

Олекса Тихий. Родом із Дружківки, неподалік Горлівки. Він теж поклав своє життя на вівтар України. Це його разом із Василем Стусом та Юрієм Литвином вся Україна перезахоронила з табірного цвинтаря на Байкове кладовище у Києві.

Академік **Іван Дзюба,** який розворушив, зворохобив усю Україну своїм есе «Інтернаціоналізм чи русифікація?», пославши його просто в ЦК України! А я, уроджений у Єнакієвому, з фотоплівки роздруковував його в Одесі й роздавав людям! За що й відбув у таборах п'ять з половиною років.

Роман Коваль, який зараз ворохобить оспалих і зневірених громадян, пробуджує у них козацькі гени, козацьку завзятість і снагу, скеровуючи вогонь із Холодного Яру і на Київ, і на Львів, і на Донбас, свою батьківщину.

А **Антін Бобир** і **Юрко Доценко** видають чудову газету «Україна козацька»!

А **Василь Чубенко** нині керує Єнакіївською літературною студією «Чумацький шлях», стільки книжок про козаччину написав (одна з них так і зветься голосно: «Я – нащадок!»).

Можна ще багато кого назвати із тих **нащадків українського козацтва**. Хоча б міський голова Єнакієва **Серго Рухадзе,** який два роки тому став генерал-хорунжим Українського козацтва. А **Віктор Логачов,** прозаїк, а **Марія Олійник,** просвітянка і рухівка, і націоналістка обласного міста, відома на всю Україну.

Усі вони стільки зробили і роблять для України. Це завдяки їм ми можемо повторити:

У третьому тисячолітті
Вже без москов і без варшав
Державно, вільно,
справжньо жити
Нам Бог судив межи держав.

Тому мені гордо говориться:
Я – донецький, я – донбасівський.

А ви, любі читачі, почувши слова **«донецькі»,** згадайте нас, знайте, що є отакі ми, уродженці Донбасу, патріоти. І не забувайте про Василя Стуса, Олексу Тихого, Миколу Руденка, які віддали все задля України, проозонили – і вмерли.

Олекса РІЗНИЧЕНКО,
член НСПУ

ІСТОРІЯ «ПРОСВІТИ»

Хочемо волі, хочемо долі,
Хочемо ширити синьо-жовтий цвіт.
Хочемо просвіти, хочемо летіти...
З пісні «Гей же, до бою»

СЕЛО НА НАШІЙ УКРАЇНІ

На моєму столі лежить книжка, яку написала голова первинного осередку «Просвіта» з однойменного села, що на Зборівщині. І ця праця заслуговує на похвалу.

Історія цього подільського села сягає кінця XVI століття. Перша згадка – 1589 р. Назва села походить від застарілого імені Осташ, котре, в свою чергу, – від грецького слова «щасливий». Не зважаючи на те, що в давні часи турки спустошували село, в часи незалежної України воно розцвітає. Збудована нова школа, відновлена церква... За Австро-Угорщини в селі були поширені ремесла: було 50 ткачів, 20 кравців, стільки ж шевців, 15 столярів, 20 пасічників, які плекали 300 бджолосімей.

У Першу світову війну тридцять жителів села стали вояками леґіону Українських січових стрільців. Рік стояли в селі москалі. Тож селяни ще сто років тому пізнали їхню «доброту». А вже в 1939-му зустрічали їх з острахом. У 1784 році в родині священика Барвінського народився син Мартин, який вивчився і став першим ректором Львівського університету.

В книзі є окремий розділ, присвячений історії «Просвіти» у селі. Краяни, вже 13 жовтня 1897 року в селі була заснована «Просвіта». Її першим довголітнім головою став о. Григорій Алеськевич. Зі звіту отця Алеськевича довідуємось, що він мав намір створити в селі «касу ощадності», крамницю, щоб селяни могли допомагати собі самі. Але про заведення цього всього не може бути й мови. «Причиною цього є наявність «хрунів». Їх є три – війт, його заступник і секретар» (23.01.1894 р.). Однак він сподівався, що темнота колись щезне!

Як пише авторка книги, читає цей лист і їй здається, що і нині є в нас багато хрунів, які за «шмат гнилої ковбаси» ладні продати себе і рідну землю. Мушу згодитися, що пані Стефанія має рацію. Ми повинні цих «хрунів» вивести на чисту воду й показати їх людям на виборах уже цього року.

У повідомленні за 1905 рік читаємо, що членів «Просвіти» була 61 особа. Вступні внески становили – 1 корону і 20 сотиків. Після Першої світової війни «Просвіту» відновили аж у 1923 р. І такий звіт про діяльність «Просвіти» є щодва-три.

З села у 1932 р. поїхав у Харків будувати Україну Степан Попович, який закінчив у Відні торгово-економічну школу. Вже 1933-го заарештований як ворог народу, засуджений на 10 років на Соловки, а в листопаді 1937 році розстріляний.

З протоколу загальних зборів «Просвіти» від 19.12.1937 р. довідуємося, що прибуток читальні становив 339 зл., у бібліотеці було 750 книг на суму 400 злотих. За рік організовано чотири забави, дві вистави, концерт.

Словом, про Осташівську «Просвіту» можна сказати те добре слово, як рідко про котру, що вона не тільки тим християнська, що посвячує домівку, але її виділи та члени є найприкладніші, як і християни в парафії. Хочеться, щоб про сучасних парафіян теж так схвально відгукувалися.

Окремим надзвичайно цікавим є розділ «Пісні», а ще – «Веснянки-гаївки», «Ігри», «Віншування», «Коломийки» та інші, які подані на 150 сторінках книги. Це українські народні пісні, записані в селах Осташівці та Данилівці.

На закінчення розвідки хочу побажати, щоб кожний сільський первинний осередок писав такі книжки про історію рідного села, церкви та «Просвіти».

Ось яку гарну коломийку склали односельці про період 1914–1918 рр.:

А під мостом риба з хвостом,
А на мості – раки.
Утікайте, москалі,
Бо йдуть австріяки.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ПРАВДА ПРО КРИВДУ

ДУХ СВОБОДИ НЕ ВБИТИ ТЕРОРОМ

Минає сорок років спалаху комуністичних арештів в Україні.

Газета «Радянська Україна» 15 січня 1972 року повідомила: *«Органами Комітету державної безпеки при Раді Міністрів УРСР за проведення підривної антирадянської діяльності заарештовано туриста з Бельґії Ярослава Добоша. Ведеться слідство»*.

Тим часом уже 12 січня Україною прокотилася чергова хвиля арештів молодої української інтеліґенції. КҐБ здійснював масштабну операцію «БЛОК», спрямовану проти українського національного руху.

Безпосереднім приводом для арештів стало затримання на станції Чоп 4 січня громадянина Бельґії, члена «Спілки Української Молоді» Ярослава Добоша: він намагався вивезти за кордон «один антирадянський документ» (як згодом з'ясувалося, це була фотоплівка «Словника рим української мови», якого на допомогу поетам склав Святослав Караванський, тоді політв'язень).

Наступне повідомлення з'явилося аж 11 лютого одразу в трьох газетах – «Радянська Україна», «Правда Украины» і «Вечірній Київ»: *«Органами Комітету державної безпеки при Раді Міністрів УРСР за проведення на території республіки ворожої діяльності заарештовано підданого Бельґії Добоша Ярослава. Попереднім слідством встановлено, що Добош прибув для виконання злочинного завдання зарубіжного антирадянського центру ОУН, що перебуває на утриманні імперіалістичних розвідок і використовується ними в проведенні підривної діяльності проти Радянської держави. За проведення ворожої соціалістичному ладові діяльності і в зв'язку зі справою Добоша притягнені до кримінальної відповідальності Світличний І. О., Чорновол В. М., Сверстюк Є. О. та ін. Слідство триває»*.

Саме так, «Чорновол». А за «та ін.» тоді вже стояли заарештовані 12 січня в Києві поет Василь Стус, хімік Зіновій Антонюк, недавно звільнений Данило Шумук, лікар Микола Плахотнюк, кібернетик Леонід Плющ, учителі Олесь Сергієнко та Іван Коваленко; у Галичині – видавець самвидаву Іван Гель, поетеса Ірина Калинець, письменник Михайло Осадчий, художниця Стефанія Шабатура. Незабаром, 20 січня, був заарештований священик Василь Романюк (згодом – Патріарх Володимир); 20 лютого – поет Микола Холодний; 21 лютого – інженер Василь Долішній на Франківщині; 18 квітня – літературознавець Іван Дзюба, 11 травня – психіатр Семен Глузман, 18 травня – філолог Надія Світлична в Києві. 25 травня у Львові покінчив самогубством видавець самвидаву інженер Мар'ян Гатала. 21 червня у Харкові заарештовані інженери Анатолій Здоровий та Ігор Кравців; 6 липня – філософи Василь Лісовий і Євген Пронюк у Києві; 13 липня – викладачі Кузьма Матвіюк та Богдан Чорномаз в Умані; 11 серпня – поет Ігор Калинець у Львові; 17 листопада – поетеса Ірина Сеник у Бориславі, 9 грудня – лікар Лідія Гук у Скадовську, 31 січня 1973 року – робітник Гриць Маковійчук у Кременчуці, 19 лютого 1973 року заарештували Степана Сапеляка, а 24 лютого – Володимира Мармуса – лідера юнацької групи у селі Росохач біля Чорткова, відтак – ще сімох їхніх друзів; 5 березня 1973 року дійшла черга й до автора цих рядків, а 28 березня у Львові затримали зо три десятки юнаків з Українського національно-визвольного фронту (УНВФ, судили двох студентів: Зоряна Попадюка та Яромира Микитка). У березні ж на Коломийщині заарештували 5 членів «Спілки української молоді Галичини» на чолі з Богданом Гриньківим.

Ще 6 грудня 1971 року в Одесі була заарештована мікробіолог Ніна Строката-Караванська, її посправник поет Олекса Різників сидів уже від 11 жовтня. Одне слово, список сягнув понад сотню осіб.

Випровадини за кордон Надії Світличної у жовтні 1978 р.: Оксана Мешко, Віра Лісова, Михайлина Коцюбинська, Надія Світлична, Дарка Гусяк, Михайло Горинь, Атена Пашко, Валентина Чорновіл (Знімок Ольги Горинь)

Добош після належної «обробки» показав, що зустрічався у Львові та в Києві й «обмінявся інформацією» з кількома шістдесятниками. Примітивна авантюра зі «шпигунськими» пристрастями закінчилася його прес-конференцією 2 червня, ретельно опрацьований звіт про яку республіканське телебачення показало 5 червня, а газета «Радянська Україна» опублікувала старанно зредаґований звіт під назвою «Українські буржуазні націоналісти – найманці імперіалістичних розвідок: прес-конференція в Києві». Після неї Добоша «видворили» з СРСР. На першій же прес-конференції він відмовився від свідчень, які дав під погрозами в слідчому ізоляторі КҐБ та перед журналістами в Києві.

Нікого з заарештованих українців не звинуватили в жодному «шпигунстві» чи «зраді батьківщини» – лише в «антирадянській аґітації та пропаґанді» (ст. 62 КК УРСР), що виявилася у розповсюдженні критичної щодо існуючого ладу літературі «самвидаву».

І жодна з вище згаданих газет досі не вибачилася за наклеп.

А за тими арештами стояли сотні обшуків, тисячі людей були стероризовані викликами в КҐБ та допитами.

Це справді не були ані підпільники, ані якимось чином організаційно пов'язані між собою люди (окрім трьох згаданих локальних юнацьких груп). Їхні осередки діяли на основі міжособистісних стосунків. Та коли докупи сходиться так багато таких талановитих, розумних, славних людей, то щось із цього мало бути, сказав якось Євген Сверстюк. Уже фактично існувала інфраструктура виготовлення та розповсюдження позацензурної літератури – самвидаву, особливо з появою 1970 року машинописного журналу «Український вісник» (редактор – В.Чорновіл). Євген Пронюк ще 1964 року поширив анонімну статтю «Стан і завдання Українського визвольного руху (неповні тези для обговорення)», де ставив на обговорення питання про створення підпільної політичної організації. Ідея не була підтримана середовищем шістдесятників, бо це означало б швидке викриття, закриті судові процеси зі смертними вироками, посилення реакції.

У самвидаві шістдесятників прямо не ставилось питання про зміну державного ладу, про вихід України зі складу Союзу РСР. Це був рух просвітницький, який ставив за мету пробудження національної свідомості та подолання страху, посіяного репресіями минулих десятиліть. Але, діючи в рамках існуючої системи, шістдесятники відновлювали суму соціально-психологічних якостей інтеліґенції: природну самоповагу, індивідуалізм, орієнтацію на загальнолюдські цінності, неприйняття несправедливості, повагу до етичних норм, до права й законності. У цьому середовищі панувала висока культурна й моральна атмосфера, чутливість до нових ідей. Воно протистояло як офіційній тоталітарній ідеології, так і примітивізмові. Воно об'єднувало людей різних поглядів і національностей, які, однак, ніколи не оголошували один одного ворогами, тому що в той час усім однаково потрібна була свобода, а державна незалежність України, про яку вголос не говорили, але мали на увазі, уявлялася ймовірним ґарантом такої свободи. Епоха старанно культивованої безликої маси і тотального страху поволі відступала – відроджувалась Особистість (*«Ти знаєш, що ти – людина?»* – спитав Василь Симоненко ще на початку 60-их). Культурницькі вимоги Особистості неминуче переростали в рух політичний, антиімперський, оскільки колоніальне становище було основною причиною нищення української культурної самобутності. Поезія Василя Симоненка була, можливо, найпершим виразним свідченням цього дорослання до політичних вимог: *«Народ мій є. Народ мій завжди буде. Ніхто не перекреслить мій народ»*. Це був моральний, етичний спротив блискучої когорти Особистостей, які вже здатні були розгорнути великий національно-визвольний рух. Це розуміла й колоніальна влада – і з її точки зору удару по шістдесятниках було завдано дуже вчасно.

(Закінчення на стор. 3)

МИ – СЕРЕД ЛЮДЕЙ

ВРЯТУЙМО ЖИТТЯ ДІТЯМ

Статистика – наука, що рахує і показує динаміку. А динаміка у деяких речах – не втішна. Скажімо, щороку як у світі, так і в області збільшується кількість громадян із функціональними обмеженнями, в тому числі серед новонароджених. У краю з органічними ураженнями нервової системи під диспансерним наглядом перебувають 9522 – дітей до 18 років, з них дітей-інвалідів – 1195, серед них з дитячим церебральним паралічем – 703, епілепсією – 117, спадково-дегенеративними хворобами – 52, є з іншими захворюваннями.

Основні причини інвалідності – захворювання, які або не були діагностовані на ранній стадії і пацієнти не одержали своєчасного лікування та реабілітації, або ті, які з різних причин не лікувались і відповідно не отримали медико-соціальної реабілітації. Кількість спадкових захворювань і відхилень, травм при пологах, травм, одержаних від нещасних випадків, також зростає. Отож лікування і соціальна допомога лягає на плечі батьків і бюджету держави.

З метою покращення неврологічної допомоги дітям у системі лікувально-профілактичних закладів МОЗ впроваджена концепція удосконалення неврологічної допомоги дітям і профілактики інвалідності, а також – модель медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи «тандем – партнерство», «дитина – сім'я – спеціаліст». В Україні функціонує 61 центр медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи. Такий центр відкрили на базі Івано-Франківської обласної дитячої клінічної лікарні.

Центр ранньої медико-соціальної реабілітації з амбулаторною формою перебування хворих надає реабілітаційну допомогу дітям від народження до 18-річного віку. Треба віддати належне, що фінансова підтримка при відкритті центру надана фондом «Україна-3000» та обласною програмою «Здоров'я нації». А оздоровлює хворих самовіддана праця відділу неврології, очолюваного Ярославом Криштафовичем, завідувачки центру Русланою Тромпак, лікарів-неврологів, медичних працівників середньої ланки, фахівців з фізичної реабілітації, психологів та всіх працівників, які з любов'ю ставляться до дітей. У центрі діють добре оснащенні зали для лікувальної фізкультури, масажу, водяні та глиняно-земляні ванни, проводиться голкорефлексотерапія, фармакопунктура, цуботерапія, педагогічна корекція розвитку, логопедична корекція, аромотерапія, парафіно-озокеритове лікування, електропроцедури, заняття в костюмі «Гравістат».

У спортивному залі

Ефективність реабілітації забезпечує школа для батьків, робота психологів, всього персоналу на підтримку сім'ї. Не зважаючи на те, що медичний препарат «Ботулотоксин» дуже дорогий, але надзвичайно необхідний для лікування, лікарня знаходить кошти, щоб раз у рік провести лікування тих дітей, котрі відчувають гостру потребу в ньому. Найголовніше, вважає Ярослав Львович, треба починати лікувати й проводити реабілітацію з раннього віку і це, звичайно, дасть результати, дитина зможе у подальшому відвідувати дошкільний заклад і школу разом з однолітками, адже такий підхід – у розвинених державах, у тому числі Євросоюзу, куди так прагне увійти Україна.

Не зважаючи на те, що центр оснащений не гірше, ніж інші в Україні, але відчувається відсутність айросонографів, медичних препаратів, обмеженість штату медпрацівників. Зрозуміло, на все не вистачить коштів. Та суспільство повинно сприймати хворих не як ізгоїв, а як повноцінних людей, даючи їм повне право на відвідування і розвиток у звичайних садочках, школах, вищих навчальних закладах, а пізніше – займати відповідні робочі місця за фахом. Така увага не може завершуватись актом роздарування подарунків у свята.

Центр може зробити набагато більше для реабілітації дітей з різними ураженнями. Але за умови збільшення фінансування. А любов, праця чуйних сподвижників центру зробить чудеса, про які прочитала у щирих подяках батьків, дітей, родичів.

«Діти – наші квіти, майбутнє нації і тому, якими вони з'являються на світ, і якими підуть у світ – це справа кожного з нас і держави також», – вважає головний обласний дитячий реабілітолог Ярослав Криштафович.

Тож потрібно починати з моральності, із себе самого, бо випадкового народження життя не буває. І нехай кожен із нас зрозуміє і відчує відповідальність за свого ближнього.

Зорина ФЕРНЕГА

ПОДОРОЖІ

ХОЧУ В ЄВРОСОЮЗ!

(Продовження. Поч. у № 2)

Далі – «острів музеїв», де побудовано п'ять музеїв. Один із них вдень – музей, а ввечері – протестантська церква. Архітектурно подібний до собору апостола Петра в Римі. Неподалік – єдиний у Європі музей східного античного мистецтва. Там зібрані віднайдені, привезені й змонтовані експонати з близького Сходу II–VIII тисячоліття до нашої ери («Pergamon»). А ще – архітектурні шедеври Стародавнього світу: знаменитий Пергамський вівтар – одне з семи чудес світу, ворота Іштар з Вавилону, залишки стін біблійного Єрихону, ворота Мілетського ринку. І всі ці скарби – в ориґіналі. Які досконалі витвори людської думки – за 800 років до Христа! Навпроти музею – звичайний будинок, де на третьому поверсі мешкає канцлер наймогутнішої європейської економіки – Ангела Меркель. Як отримала квартиру, коли була вчителькою, так і тепер добре почувається в ній (без 12-ти заміських резиденцій, як в українського Президента).

На зворотному шляху (після Парижа) ми відвідали Нюрнберг – місто, засноване ще в XI столітті. Населення – півмільйона. Але вже має своє метро. Екскурсія починається з місцевого замку, який побудований на скелі кайзером Генріхом III ще до 1050 р. З площі Фрайунг відкривається захоплюючий краєвид – Старе місто з високими, майже ідентичними, парами куполів церков: Єв. Зебальда і Св. Лоренца. Спускаємося вниз до будинку всесвітньо відомого художника Альбрехта Дюрера (1471–-1528). Далі наш шлях пролягає через ринкову площу зі старою ратушею. Нюрнберг – це, окрім всього іншого, пряники (без борошна, але з ориґінальним смаком), а також – смажені ковбаски. Все це треба бачити й скуштувати (як ковбаски, так і пряники). Мої куці знання німецької мови стали мені в нагоді при купівлі пряників і книжки про Нюрнберг. З продавцями добре порозумілися. Молоді українці, вчіть німецьку, англійську та інші мови. Це – велика допомога в опануванні знань.

ДО ГОЛЛАНДІЇ

З Берліна виїхали десь біля 10-ої вечора. Цілу ніч їхали до Амстердама (в перекладі – дамба на річці Амстель). Біля 9-ої години ранку вже були в центрі голландської столиці. Автобусна екскурсія по місту й екскурсія на фабрику коштовностей (шліфування алмазів). Цікаво: придбати алмаз за 100 євро – мені не вдалося. Деякі наші туристи зі Східної України придбали прикраси і набагато дорожчі. Далі – екскурсія по древньому місту. Центр міста – 3-, 4-поверхові купецькі будинки.

Декілька слів про Голландію. Ця країна асоціюється не лише з тюльпанами, які ростуть тут на площі у п'ять тисяч гектарів. А ще – велика працьовитість голландців, які відвоювали у води цілі провінції. Вони не розуміють нас, українців, як можуть найкращі у світі чорноземи віддати бур'янам і лісам.

Вітряки в Голландії – це саме життя. З їхньою допомогою люди з давніх-давен осушували землі. Навіть тепер, як і багато років тому, з допомогою вітру розпилюють дерево на дошки, збивають масло, виробляють відому заанську гірчицю…

Навколо доріг пасуться корови й вівці. Не бачив жодного коня. У нас же, скажімо, для тваринництва – прекрасні умови, а молоко до обласного центру возять аж з Білої Церкви? Диво та й годі!

Але вернімося до столиці країни – Амстердама… Мене це місто вразило й заполонило вмить, перед ним втратили свою привабливість і шарм Краків, Прага, Відень, Рим… які я вже бачив. Амстердам якийсь особливий, неповторний своєю архітектурою, особливою енерґетикою свободи цього міста. Його ще називають північною Венецією, бо тут сотні й сотні каналів, а чимало будинків стоять на вбитих у землю палях. Стоять тісно, займають небагато місця і зберігають середньовічний стиль, чимось схожий на середньовічний Львів, коли кожний купець будував свій дім. Залишилися на будинках під дахами блоки, за допомогою яких піднімають меблі й інші вантажі. Все тут стримано доцільне.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ
(Далі буде)

ПРАВДА ПРО КРИВДУ

ДУХ СВОБОДИ НЕ ВБИТИ ТЕРОРОМ

(Закінчення. Поч. на стор. 2)

Український самвидав перетинав кордони. Він звучав по радіо «Свобода», виходив іншими мовами. Він розхитував імперію, яка вже не витримувала ідеологічної, економічної та військової конкуренції з демократичним Заходом і мусила втягуватися в процес «відпруження».

28 червня 1971 року ЦК КПРС потаймиру ухвалив постанову *«Про заходи протидії нелеґальному розповсюдженню антирадянських та інших політично шкідливих матеріалів»*, яку через місяць продублював ЦК КПУ, додавши «місцевого матеріалу». Затівався «генеральний погром». Політбюро ЦК КПРС 30 грудня 1971 року постановило розпочати всесоюзну кампанію проти самвидаву з метою зруйнувати інфраструктуру його виготовлення та розповсюдження. Для українського руху розіграли цей примітивний детектив зі «шпигунськими пристрастями»…

Майже всі провідні діячі шістдесятництва дістали максимальний реченець – 7 років ув'язнення в таборах суворого режиму та 5 років заслання – й етаповані за межі Батьківщини – у Мордовію та Пермську область Росії, потім – на заслання в Сибір і Казахстан. Найупертіші були запроторені до психіатричок (Микола Плахотнюк, Леонід Плющ, Василь Рубан, Борис Ковгар, Михайло Якубівський, Ганна Михайленко…).

Фізично розгромивши шістдесятників, Москва розгорнула безпрецедентну експансію на Україну, прагнучи цілковито ліквідувати її мовну, культурну та історичну національну ідентичність. Робилося це через знищення україномовної системи освіти, газет і журналів, політичні чистки. Унаслідок цього величезні маси української людності у своїй національній і людській самосвідомості опустилися нижче нуля: вони стали соромитися й цуратися свого українства. Вони перестали вчити своїх дітей української мови. Ще одне таке покоління – і рятувати Україну вже не було б кому і не було б для кого…

Суспільна атмосфера після арештів 1972–1973 рр. була гнітючою. Поодинокі спроби протестувати проти арештів присікалися щонайжорстокіше. Так, перекладач Микола Лукаш запропонував ув'язнити себе замість Івана Дзюби. Йому пригрозили психіатричкою і перестали публікувати його переклади. Філософ Василь Лісовий 5 липня 1972 року подав до ЦК КПУ *«Відкритий лист членам ЦК КПРС і ЦК КП України»*, який закінчувався так:

«Зважаючи на умови, в яких подається цей лист, мені важко вірити в конструктивну реакцію на нього. Хоч я не виступаю ні в ролі відповідального, ні в ролі свідка, ні в ролі якимось чином причетного до тієї справи, що нині іменується ***"справою Добоша"****, після подання цього листа я безперечно опинюся в числі "ворогів". Мабуть, це й правильно, бо Добоша звільнено, а "справа Добоша" – це вже просто справа, обернена проти живого українського народу і живої української культури. Така "справа" дійсно об'єднує всіх заарештованих. Але я вважаю себе теж причетним до такої справи – ось чому прошу мене також заарештувати і судити».*

Наступного дня його «прохання» було задоволене. З кипою нерозкладених машинописних відбитків листа, призначеного для розповсюдження (біля 100 екземплярів), 6 липня був заарештований Євген Пронюк, 5 березня 1973 року в цій справі заарештований Василь Овсієнко. Василь Лісовий за лист на захист заарештованих дістав 7 років ув'язнення та 3 роки заслання.

Усіх, хто не давав показів проти заарештованих і виявляв найменші ознаки співчуття до них, звільняли з роботи (відома «чистка» академічних інститутів: Михайло Брайчевський, Олена Апанович, Олена Компан, Василь Скрипка, Микола Роженко, Світлана Кириченко, Ярослав Дзира, Сергій Кудря та інші). Інших викидали з черг на квартири, їх самих або їхніх дітей не допускали до вищої освіти або виключали з інститутів, їм закривалися будь-які можливості службового зростання і творчого оприлюднення (друк, виставки тощо). Як відродження 20-их років справедливо називають розстріляним, так відродження 60-их – задушеним. Хто хотів вижити – мусив принизливо каятися (Зіновія Франко, Микола Холодний, Леонід Селезненко, Іван Дзюба, Василь Захарченко), інші – писали криводушні пасквілі на своїх недавніх друзів або закордонних «українських буржуазних націоналістів – найманців іноземних розвідок», вичавлювали з себе фальшиві оди на честь душителів своєї батьківщини (Іван Драч, Дмитро Павличко), окремі не витримували задушливої атмосфери і спивалися (Михайло Чхан), накладали на себе руки (Григір Тютюнник), найстійкіші – надовго йшли у «внутрішню еміґрацію» (Ліна Костенко, Михайлина Коцюбинська, Валерій Шевчук), або й справді еміґрували в Росію (Лесь Танюк, Павло Мовчан).

Назагал же покоління шістдесятників не осоромило свого козацького роду. Випадки морального падіння і каяття, щоб купити свободу, попри шалений тиск, були вкрай рідкісними. Тут слід віддати належне КҐБ: він добирав у концтабори – на цю новітню Січ Запорозьку – високоякісні кадри.

Шістдесятники продовжили свою боротьбу і в неволі, пишучи заяви й протести, які вислизали з неволі й звучали по радіо «Свобода», голодівками і страйками борючись за статус політв'язня, захищаючи свою людську гідність – а отже, й честь цілої нації. Зокрема, з ініціативи «зеківського генерала» В'ячеслава Чорновола ми відзначали 12 січня День українського політв'язня голодівками і протестами. Нас підтримували політв'язні інших національних громад – литовці, вірмени, євреї, російські демократи, старше покоління політв'язнів – повстанці, які чесно і мужньо досиджували свої 25-літні терміни і мали в таборах авторитет найстійкіших борців. Термін «в'язень сумління» набув справжнього змісту: кожен міг вийти на волю, потоптавши власне сумління. Шістдесятники заслужили моральної підтримки демократичного світу. Через них світ довідався про Україну, яка бореться, – і став їй допомагати. Адже світ поважає країни, які засвітилися духовними проявами.

Незалежність не впала нам із неба. Це шістдесятники, а через п'ять років після їхнього арешту – Українська гельсінкська група, у час краху світової колоніальної системи поставили українське питання у контекст протиборства тоталітарного СРСР і демократичного Заходу – і разом з іншими чинниками подолали Імперію Зла, здобули свободу і незалежність. Ще 1981 року відомий американський дослідник політичної думки Іван Лисяк-Рудницький зазначив:

«…підтверджена фактами значущість українських дисидентів не викликає сумнівів. Жертовність цих хоробрих чоловіків і жінок свідчить про незламний дух української нації. Їхня боротьба за людські й національні права узгоджується з тенденцією світового загальнолюдського поступу в дусі свободи. Українські дисиденти вірять, що правда свободи переможе. Тим, кому пощастило жити у вільних країнах, не личить вірити менше».

Ці останні слова стосуються тебе, молодий сучаснику. Чи скористаєшся ти здобутою свободою, чи готовий ти прийняти естафету особистого прямостояння і самонаповнення України українським змістом?

Бо нинішня влада пропонує тобі жити в Україні – але без України…

14 січня 2012 року у Київському міському будинку вчителя відбулося Свято різдвяних Василів. Пом'янули не лише Василів – Стуса, Симоненка, Чумака, Еллана-Блакитного, які народилися в ці Різдвяні дні, а й згадали про події 40-річної давнини. Вручили премію імені Василя Стуса відомому правозахиснику й видавцеві Євгенові Захарову з Харкова, який представив третю частину «Міжнародного біографічного словника дисидентів. Україна»; історику зі Львова Володимиру В'ятровичу за книжку «Історія з грифом «секретно»»; поетесі Ірині Жиленко за книжку спогадів «Homo Feriens». Він вечір Євген Сверстюк, який був заарештований акурат 14 січня пам'ятного року Божого 1972-го.

Василь ОВСІЄНКО,
Харківська правозахисна група

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Івано-Франківські обласне і міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка щиросердечно вітають культурно-громадську діячку, Почесну просвітянку, члена Правління міського об'єднання товариства, майстриню народної творчості

ТЕТЯНУ ФІҐОЛЬ.

Своєю багаторічною плідною працею, діяльною участю у громадсько-політичних акціях, людською щедрістю Ви зробили і робите значний внесок у процеси духовного відродження України.

Знаємо і високо цінуємо Вашу самовіддану просвітницьку працю на благо України, утвердження духовності, національної свідомості й патріотизму молоді. За що Вам наша щира подяка.

Від душі бажаємо Вам міцного здоров'я і многих благословенних літ!

З повагою голова ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, голова ІФ МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Василь БОЙКО, відповідальний секретар ІФ МО Наталія СИНИЦЯ

ЮВІЛЕЇ

КРАЄЗНАВЦІ ВИЗНАЧИЛИСЯ

Відбувся ювілейний пленум Спілки краєзнавців Прикарпаття. Він був присвячений 20-річчю з часу діяльності.

На пленарному засіданні спілки виступили голова правління ІФ ОО НСКУ М. Косило, заступник голови правління Б. Гаврилів та інші знані краєзнавці. Обговорили здобутки організації, окреслили напрямні діяльності на 2012 р. У найближчих планах обласної організації – заснування власної обласної премії (окрім спільної з облдержадміністрацією та обласною радою – імені В. Полєка), участь у наступному з'їзді НСКУ.

Пленум обрав делеґатів на з'їзд. Ними стали: Михайло Косило, Ганна Карась, Михайло Сигидин, Володимир Великочий. Вирішили підтримати кандидатуру д. і. н, проф., члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта на пост голови НСКУ.

З ініціативи голови правління Михайла Косила обговорили вимоги до вступу у спілку; заслухали інформацію Богдана Гавриліва про спорудження пам'ятника «Руській трійці» у Івано-Франківську. Відбулося вручення обласної премії у галузі краєзнавства імені Володимира Полєка. Начальник управління культури облдержадміністрації Володимир Федорак передав вітання лауреатам від голови облдержадміністрації Михайла Вишиванюка та голови обласної ради Олександра Сича.

Відзнаки лауреатів та почесні дипломи вручили Михайлові Максим'юку, Юрієві Угорчаку, членам історико-краєзнавчого об'єднання «Моє місто» (Зеновієві Федунківу, Іванові Монолатію, Михайлові Головатому, Іванові Бондареву, Зеновієві Соколовському, Ігореві Панчишину, Василеві Романцю, Василеві Іваночку, Зеновієві Жеребецькому).

За активну працю грамотами були відзначені ряд краєзнавців області. Зокрема, спільною Почесною грамотою голови облдержадміністрації М. Вишиванюка та голови обласної ради О. Сича відзначили Петра Арсенича, Василя Харитона, Валерія Ковтуна, Михайла Головатого, Галину Горбань.

За вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на Прикарпатті грамотою головного управління освіти і науки облдержадміністрації відзначили Андрія Чемеринського, а грамотою управління культури – Івана Драбчука.

А. Ч.

СВЯТОЧНЕ

ВІНШУЄМ ВКРАЇНУ НА МНОГІЇ ЛІТА

На старий Новий рік у Народному домі «Просвіта» вирувало справжнє християнське свято, наповнене різдвяним духом. Цьогоріч тут зібралося стільки бажаючих святкувати «Різдво у «Просвіті», що велика зала ледь умістила охочих. «Просвіта» щоразу звертається до інших громадських організацій, щоб це свято проходило під її крилом (як найдавнішої і наймасовішої організації). Цього разу зголосилось брати у ньому участь десять громадських структур, які підійшли до підготовки урочистості особливо відповідально. І кожна представила свій неповторний сценарій з колядками, щедрівками, віншуваннями, засіваннями...

Давній обряд із в'язання «Василів», яких у той день у залі було понад десяток, здійснила обласна організація «Жіноча громада», яка перед тим виконала кілька стародавніх щедрівок, а маленький хлопчик засівав добірним зерном громаду на щастя, на здоров'я, на щедрі достатки у рідному домі, щоб усе велося в новому році. У виступ вплелося і привітання з 80-літнім ювілеєм членкині «Жіночої громади» просвітянки Надії Легун, яка, незважаючи на поважний вік, є окрасою жіноцтва краю з неповторною красою, розумом і талантом. Ще в 40-их роках минулого століття, коли була дівчинкою, вона з колядою ходила від хати до хати. Її радо зустрічали і плакали, бо в кожного в родині когось бракувало: то вивезено в Сибір, то загинув за волю України, то пропав безвісти... Цю колядку пані Надія виконала для присутніх.

Сумний був Святий вечір 1947 року. Про це пам'ятають самі колишні політв'язні і репресовані, присутні на святі зі своїм головою Петром Гайванюком. Вони зі сльозами на очах жалібно виконували колядку.

Від дивізійників зі святковим вітанням виступив 92-річний голова Михайло Мулик. Тепло, щиро привітав учасників урочистості й побажав щедрих ужинків на ниві просвітництва обласний керманич «Просвіти» Степан Волковецький.

Зрозуміло, тут не обійшлося, як годиться на старий Новий рік, без дотепної «Маланки», яку організувала і привезла сільський голова з Узина Тисменицького району Оксана Шалаута. З трембітами, топірцями у гуцульському національному вбранні та своєрідним виконанням колядок на свято прибув і просвітянський осередок «Світовид» (голова – Олег Полівчак). Цікавим був виступ однієї з найстаріших жіночих громадських організацій – Союзу українок. Уже другий рік поспіль репрезентувало себе у різдвяному дійстві з колядками, виконаними польською мовою, польське культурне товариство в Івано-Франківську ім. Ф. Карпінського. Коляди й різдвяні віншування линули і від просвітянських художніх колективів «Квіти ромену», «Червона калина». Їхні виступи душевно сприйняли присутні.

Захід проходив за щедрими святковими столами, які прикрашали дідухи та всілякі різдвяні композиції.

Отож Новий 2012 рік засіявся у «Просвіті» добре. Хочеться вірити, що і весь він буде сповнений добрими справами та світлими помислами.

Михайлина БОДНАР,
завідувачка культурно-масової роботи обласної «Просвіти», голова «Жіночої громади» області

ТАЛАНТИ

З БОГОМ У СЕРЦІ

В обласному центрі мистецтва – Художньому музеї діє виставка «Ікони, написані серцем» Миколи Коцюби – інженера комп'ютерного монтажу Івано-Франківського обласного телебачення «Галичина». У часі презентації наш кореспондент поцікавилася духовними джерелами творчості.

Л. З.: Що має відчувати людина, яка пише ікони?

М. К.: Перш за все, відчувати себе частиною Бога і постійного прагнення вдосконалювати себе, аби сягнути незбагненного життя за Божими законами.

Л. З.: Миколо Васильовичу, Ви служили в авіації. Майор запасу. Росли в родині військовослужбовця, життя якого – на колесах. У Вас – чудова донечка Наталочка, чарівна дружина, прекрасна родина, Вас поважають на роботі, адже ви хоча і «технар», але завжди до роботи підходите творчо й лірично. Ви – відповідальний і працелюбний, ніколи не відмовляєте в допомозі людям... Від ваших робіт усі в захопленні. Вперше їх ми бачили тільки у Вашому робочому кабінеті, який нагадує виставкову залу. А як прийшли до малювання ікон на склі? Перші роботи – розмальовані диски, потім – оригінальні пляшки з унікальними закривачками, майстерно виготовлені рамки, а потім – з'являлись ікони. І вже на першій виставці у краєзнавчому музеї цим духовним багатством два місяці милувались відвідувачі.

М. К.: Буваючи в музеях, оглядаючи мистецькі альбоми, мене завжди захоплювало мистецтво кольору на склі античного Риму, Візантії, середньовіччя, Баварії, Чехії, Словаччини, України. І десь у серці зародилось бажання спробувати самому творити щось подібне. Благо, є Інтернет. Я знайшов багато інформації про техніку, колористику, технологію і спробував. Це робота не легка, але вона мене захопила і йде від серця, від душі, гадаю, від Бога.

Л. З.: Варто зазначити, Миколо Васильовичу, що Ви, використовуючи традиційні біблійні сюжети, лики святих, завжди знаходите поєднання кольорів, образів, ліній, які огортають світлістю, чистотою і одухотвореністю. Чи чините якийсь ритуал перед тим, як починаєте малювати?

М. К.: Особливого ритуалу немає, просто люблю життя, людей, природу, бо це все – Боже творіння і все, що я роблю, це також від Бога. І кожному випадає на життєвій дорозі робити таке, що є в повній гармонії з законами Господніми. І цього стану маємо прагнути у всьому. Я саме так і роблю.

Розмовляла Любов ЗОРІНА

ВІДКРИТІ ІМЕНА

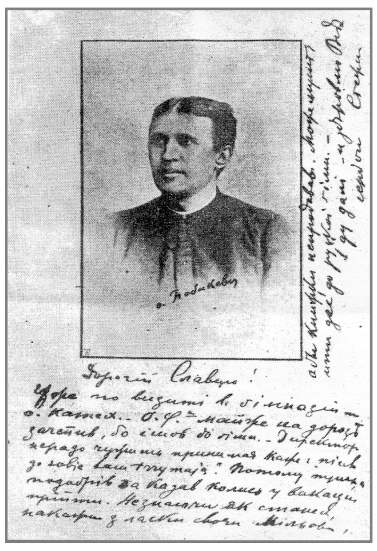
КОСТЯНТИН БОБИКЕВИЧ І БОБИКЕВИЧІ

...9 вересня 1884 р., як повідомляв львівський двотижневик «Письмо літературно-наукове для руських родин» – «Зоря» (ч. 18, 1884), після довгої і тяжкої хвороби на 29-му році життя помер «кандидат стану учителів гімназіяльних» Станиславівської гімназії, літератор, «сотрудник «Зорі» **Константин Бобикевич».**

Походив він із роду Бобикевичів, що здавна побутували на теренах Галичини і у другій половині XIX ст. належали до просвітницьких діячів, які всупереч австро-угорській офіційній політиці, жертвуючи своїм благополуччям і почасти здоров'ям, своєю працею, просвічували знедолений-зграбований рідний народ, вчили галичан національної честі й гідності, любові до предковічної землі, її історії і культури.

...Серед цих Бобикевичів, зокрема, і **Ізидор (Сидор) Бобикевич** – священик, парох село Саджавка на Надвірнянщині. Громадсько-культурний діяч краю. В його родині панував культ музики, співу й «руського» (українського) літературного слова. У його господі влаштовувалися музичні заходи – концерти, хори, обговорення музичних і літературних новин. У Бобикевичів у різні часи бували Олена Січинська (мати Мирослава Січинського), письменниця Ольга Кобилянська, Петро – син Івана Франка, старшина УСС. Протягом місяця тут переховувався отаман армії УНР Юрко Тютюнник.

...Тож цілком природним було, що старший син Ізидора Бобикевича – Микола (Нусьо, як його називали в родині), студент «хемії», згодом став самодіяльним композитором, музикантом, журналістом,

автором низки пісень і опери «Страстний четвер». До речі, мати **Миколи Бобикевича** – Марія з Устияновичів, тож його дід по матері – Микола Устиянович.

30 березня 1919 р. на Шевченківському святі «Молодої громади» у Коломиї був виконаний дует (подружжя Балевичів) – фраґмент із опери «Страстний четвер» молодого композитора Миколи Бобикевича, а в Коломийській церкві співали скомпоновану ним Службу Божу.

У часи ЗУНР Микола Бобикевич редаґував інформаційний часопис-щоденник «Новини», що видавався з 13 березня 1919 р. Коломийською філією Центрального інформаційного бюро при Директорії УНР.

...Марія Бобикевич-Устиянович (мати Миколи Бобикевича) – письменниця, мемуаристка. Народилася 1860 р. у с. Славське на Львівщині. Дочка письменника і громадсько-культурного діяча Миколи Устияновича. З 1870 р. разом із батьком проживала у місті Сучава (Південна Буковина), де у 1873 р. познайомилася з Ольгою Кобилянською. Деякий час мешкала у Вижниці. Після одруження з Ізидором Бобикевичем замешкала у селі Вікторів (нині – Галицький р-н), а з 1905 р. – у селі Саджавка (нині – Надвірнянський р-н). Тут вона написала спогади «До ювілею Ольги Кобилянської». Вона ж – авторка в'язанки віршів і драми. Померла 1949 р. тут же, у Саджавці. 1989 року на її будинку на честь Ольги Кобилянської було відслонено меморіальну дошку.

...Однією з перших членкинь Товариства руських женщин, заснованого 1884 року у Станиславові, письменницею і громадською діячкою Наталією Кобринською була Амалія Бобикевич зі Студінки. Серед цих піонерок товариства, до речі, були Минодера і Зорія Бачинські, Аделя Желехівська, Ольга Озаркевич (із Белелуї) і Єроніма Озаркевич (із Болехова), Ольга Шухевич (із Тишковець) та інші.

...На письменницькій і журналістській ниві Галичини під псевдонімами Александр Б., Олексейко, Щирий народовець, А. Бобинський виступав син Христофора Бобикевича – **Олекса Федір Бобикевич** (1865, с. Малі Дідушичі, Львівщина – 08.12.1902, м. Стрий) – педагог, письменник, громадсько-культурний діяч. Він – батько композитора, піаніста, громадсько-культурного діяча Остапа Бобикевича.

Володимир МОРОЗЮК,
письменник, історик

(Закінчення буде)

НОВИНКА

СПІВАЙМО РАЗОМ

У видавництві «Просвіта» вийшов просвітянський пісенник «Співаймо разом» зручним для користування форматом, який упорядкувала завідувачка культурно-масового відділу обласної «Просвіти» Михайлина Боднар. У книжечці вміщені близько сорока відомих народних пісень.

Шановні краяни! Пісенник можна придбати у нашій крамниці в НД «Просвіта».

Вартість пісенника дорівнює вартості горнятка чаю в наших «барах».

Не випив одного горнятка чаю, а придбав пісенник.

Подаємо слова маловідомої в Галичині пісні.

М. Р.

ОЙ ЗА ГАЄМ, ГАЄМ...

Ой за гаєм, гаєм,
Гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким.

Орала, орала,
Не вміла гукати,
Та й найняла козаченька
На скрипочку грати.

Козаченько грає,
Бровами моргає...
Вража ж його матір знає,
Нащо він моргає.

Чи на мої воли,
А чи на корови,
Чи на моє біле личко,
Чи на чорні брови?

Воли та корови
Усі поздихають,
Біле личко, чорні брови
Повік не злиняють!

НАБАТ

НЕ ПРОДАВАЙМОСЬ!..

Не продаваймо волю за ковбаси!
І не впускаймо в дім оту заразу,
Яка відніме волю... Закує
Її в нові міцні кайдани.
Вже нам на поміч
не прийдуть майдани,
Як втратимо сьогодні те, що є!

Не продаваймо волю за пельмені,
Злодійську руку у своїй кишені
В наручники вберімо вмить,
У серці горду ватру роздуваймо,
Надію, віру в неї підкладаймо,
Хай не погасне те, що ще горить!

Не продаваймо волю за ковбаси,
Бо загримлять забуті тулумбаси,
Які колись жахали світлу Русь!
Не до кінця
їх заглушила древність,
І на хресті розп'ята незалежність
Помре у муках, мов святий Ісус!

Не продаваймось
за примарну ситість,
За лестощі, немов єлей, розліті
І дифірамб солодких тихий спів!
Дармовий сир буває
тільки в пастці,
Ох, не купіться на знайому казку,
Яку вже чули упродовж віків!

Ми – українці! Знані всім віддавна
Своїм минулим героїчним, славним,
Дух непокори в нас ще не пропав,
За сендвічі чужинські й бутерброди
Не продавайся, рідний мій народе,
Та ще ж Дніпро текти не перестав!

Ще береги прорвати він зуміє
Хай хворий він... Отруєний... Міліє,
Проте до моря кораблі веде,
Наш Київ віддзеркалює у водах,
Не слухай шлунок,
бідний мій народе,
А слухай серце, що не підведе!

Нас триєдиний Господь не покине!
Не продаваймо волю триєдину –
Орли в неволі зроду не живуть.
Вони літають гордо попід хмари...
Як уподобимось простій отарі,
То нас і діти, і онуки проклянуть!

Не продаваймось!..

Лідія ПІДВИСОЦЬКА